В5. Орнаменталните мотиви показват общата за епохата тенденция към триизмерност на формата.

Г. Връзки и влияния

Г1: а) цариградски или солунски влияния в официалните паметници: „Църквата“ в Иваново, „Св. Марина“ при Карлуково, книжната миниатюра; параклисът „Преображение Господне“ в Хрельовата кула и църквата „Св. Димитър“ в Търново; „Св. Богородица“ в Московдол;

б) определено солунски влияния (понякога чрез Охрид или Света гора) предимно в западнобългарските паметници: църквата „Св. Богородица Петричка“ при Асенова крепост, „Съборената църква“ при Иваново, „Св. Богородица“ в Долна Каменица, „Св. Никола“ при Станичене, „Св. Георги“ в София (трети слой), Томичов псалтир.

Г2. Влияние от местното художествено наследство и изкуството на източните византийски провинции в „антикласичната“ тенденция: Земен; и в малките провинциални църкви: Калотина, Беренде, Ръждавица, Нисово (съответно и от Охрид).

Д. Надписи

Д1. В повечето паметници надписите са на правилен български език. В Долна Каменица срещаме паралелно наличие на български и надписи на недобър гръцки.

Д2. В църквата „Св. Богородица Петричка“ при Асенова крепост, притвора на Бачковската костница, църквата „Св. Богородица“ в Московдол при Червен и църква № 1 при Сърница гръцките надписи вероятно сочат участието на гръцки майстори.

БЕЛЕЖКИ КЪМ ГЛАВА ТРЕТА

[1] История на Византия. Т. 2. М., 1967, 331–346; История на България. Т. 3. С., 1982, 117–118; Культура Византии XIII–XV вв. М., 1991.

[2] Мавродинов, Н. Старобългарското изкуство XI–XIII в. С., 1966, 65–66; Chatzidakis, M., A. Grabar. La peinture byzantine et du Haut Moyen Age. Paris, 1965, p. 31.

[3] Weitzmann, K. Constantinopolitan Book Illumination in the Period of the Latin Conquest. – In: Studies in Classical and Byzantine Manuscript Illumination. Chicago–London, 1971, 314–334; Demus, O. The Style of the Kariye Djami. – In: Underwood, P. (ed.). The Kariye Djami. T. 4. Studies in the Art of the Kariye Djami and its Intellectual Background. Princeton, 1975, 134–136.

[4] Demus, O. Die Entstehung des Paläologenstils in der Malerei. – In: Berichten zum XI. Internationalen Byzantinisten-Kongress. München, 1958, 4, 2., 1–63; Radojčić, Sv. Die Entstehung der Malerei der paläologischen Renaissance. – JÖBG, 7, 1958, 105–123; L'Art Byzantin du XIIIe siècle. (Symposium de Sopočani, 1965). Beograd, 1967; Милешево у историји српског народа (Милешево, 1985). Београд, 1987 (САНУ, Научни скупови, 38. Отд. истор. наука, 6); Djurić, V. La peinture murale byzantine XIIe et XIIIe siècle. – In: Actes du XVe Congrès International d'Etudes byzantines. T. 1. Art et Archéologie. Athènes (1976), 1979, 196–252; Осам векова Студенице. Београд, 1986.

[5] Chatzidakis, M. Aspects de la peinture murale du XIIIe s. en Grèce. – In: L'art Byzantin du XIIIe s., 59–74; Kalopissi–Verti, S. Tendenze stilistiche della pittura monumentale in Grecia durante il XIII secolo. – XXXI Corso di cultura sull'arte Ravennate e bizantina. Ravenna, 1984, 221–253.

[6] Окунев, Н. Милешево, памятник сербского искусства XIII века. – BSL, VII, 1938, 34–35, 41–96; Радојчић, Св. Милешева. Београд, 1963, 2. изд., 1971, passim; Djurić, V. La peinture byzantine..., 216–223; Ђурић, В. Византијске фреске у Југославији. Београд, 1974, 35–37, и цитираната там литература.

[7] Радојчић, Св.: 1. Мајстори старог српског сликарства. Београд, 1955, с. 11, обр. 11; 2. Старо српско сликарство. Београд, 1966, с. 41, бел. 62; Xyngopoulos, A. I tichographie tou ag. Tessarakonta is tin Achiropiiton tis Thessalonikis. – Arch. Efimeris (1957), Athens, 1960, 6–30; Djurić, V. La peinture..., 219–220.

[8] Perdrizet, P. Melnic et Rossno. – BCH, 31, 1907, 21–35; Stransky, A.: 1. Remarques sur la peinture du Moyen Age en Bulgarie, Grèce et en Albanie. – In: Actes du IVe Congrès Internat. des Etudes byzantines. – ИБАИ, 10, 1936, 37–40; 2. Les ruines de l'église St. Nicolas à Melnic. – In: Atti del V Congresso Internazionale di studi bizantini. Roma, 1939, 2, 422–427; Мавродинов, Н.: 1. Църкви и манастири в Мелник и Рожен. – ГНМ, 5, 1930, 296–300. 2. Старобългарското изкуство XI–XIII в., 33–35; Мавродинова, Л. Църквата Св. Никола при Мелник. С., 1975, и цит. лит.

[9] Ръководител на реставраторите е Л. Прашков. Прашков, Л. Новооткрытие фрески церкви Св. Никола в городе Мелник. – В: Резюме сообщений. Т. 2. XVIII международный конгресс византинистов. М., 1991, 930–931.

[10] Вж. гл. втора, бел. 35; История Византии. Т. 2. М., 1967, 306–309.

[11] Xyngopoulos, A. Paratiris is tas tichographias tou agiou Nikolaou Melenikou. – Epistimoniki epethiris. T. 10. Thessaloniki, 1950, 115–128; Мавродинова, Л. Мелник, 14–21; Mavrodinova, L. Nouvelles considérations sur les peintures du chevêt de l'église St. Nicolas à Melnic. – In: Actes du XVe Congrès International d'Etudes byzantines (Athènes, 1976), 1981, 2. Art et Archéologie. Communications, A, 427–438.

[12] Millet, G. La Vision de St Pierre d'Alexandrie. – In: Mélanges Ch. Diehl. 2. Paris, 1930, 99–111; Акрабова-Жандова, Ив. Видението на св. Петър Александрийски в България. – ИБАИ, 15, 1946, 24–36.

[13] Кирпичников, А. Дейсус на Востоке и Западе и его литературные параллели. – ЖМНП, 1893, ч. 290, ноябрь, 1–22; von Bogyay, Th. Deisis. – RLBK, 1 (Stuttgart), 1966, col. 1181 ff.; Мисливец, И. Происход Дейсуса. – В: Византия и славяне, Древняя Русь, Западная Европа (Сб. В. Лазарев). М., 1973, 59–63; Амиранашвили, Ш. История грузинской монументальной живописи. Т. 1. Сахелгами, 1957, 24, 37, 58–64; Лазарев, В. Мозаики Софии Киевской. М., 1960, с. 30, 38,